

Как се конструират клишетата и предразсъдъците за ромското малцинство

• Как се създава и функционира клишето „циганин“ на всекидневен ниво⁷⁵

От проведените интервюта става ясно, че за ромите се говори в контекста на определени, повтарящи се клишета, които могат да се разделят най-общо в две групи, позитивни и негативни. Негативните определения са преобладаващите, затова именно те ще бъдат предмет на вниманието ми.

От една страна, „ние“, наричайки малцинството на ромите „крадливо“ или „мръсно“, автоматично го стигматизираме и то съществува за нас само като „наше“ знание за „тях“, което ограничава собствените ни контакти с „тях“. От друга страна, това поведение се преповтаря от учителите, които преподават на деца от ромски произход. Те също са социализирани с тези негативни клишета за ромите и продължават да ги възпроизвеждат и при общуването си с тях, като произведените от българите отрицателни значения за ромското малцинство се мислят като фундаментални характеристики на ромската общност. От „нас“ те се възприемат като част от специфичната им култура и менталитет. Т.е. „ние“ по-скоро нормализираме тяхното поведение през тези определения за ромската общност въобще, но едновременно с това ги мислим като вкоренени във всеки един член на ромското малцинство. Това отношение прави възможно думата „циганин“ да започне да функционира в пространството на „нашето“ като силно стигматизираща и самата тя да се превърне в клише. А от своя страна клишето „циганин“ създава изрази като „циганска работа“, „по цигански“, които придобиват общосподелено негативно значение, което се отнася до менталитета на ромската общност като цяло. Тя отново е стигматизирана, мислена за чужда и повторно негативно белязана. Това прави възможно клишето „циганин“, което до сега е имало значение за „нас“ само в контекста на ромското малцинство, да придобие нова функционалност. Ако досега клишетата, през които се мисли ромското малцинство, са предзададе-

⁷⁵ Тук ще използвам гледната точка на „нашето“ в проведените интервюта с учители и във фокусгрупата със студенти.